

процессов глобализации и локализации. Толерантность как социокультурная ценность в контексте «транзитных» обществ минимизирует проявление нетерпимости в обществе. Наконец, существенную роль исполняет анализ практической реализации основных принципов толерантности (диалог, установки на толерантность в индивидуальном и общественном сознании, мировоззренческой позиции).

ШМАТБАКОВАЕ І РЕГІЯНАЛЬНАЕ КУЛЬТУРНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ (1991-2008 гг.)

Д.А. Кривашэй

Інстытут гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, г. Мінск, Беларусь

Адным з дзейных формаў культурнай дыпламатыі з'яўляецца шматбаковае і рэгіянальнае супрацоўніцтва. Удзел у ім дазваляў Рэспубліцы Беларусь падтрымліваць міжнародныя кантакты з большасцю краін Еўропы. Пры гэтым характар міждзяржаўных сувязей Рэспублікі Беларусь вызначаўся у сукупнасці з дзеючым унутраным заканадаўствам, комплексам спецыяльных міжнародных прынцыпаў і нормаў.

У вывучаемы перыяд Рэспубліка Беларусь удзельнічала ў рабоце такіх міжнародных міжуродавых арганізацый, як ЮНЕСКА, Савет Еўропы, Цэнтральна-Еўрапейская ініцыятыва. А таксама ва няўрадавых грамадскіх, прафесійных міжнародных арганізацыях: Міжнародным савеце па ахове помнікаў і славетых месцаў /ІКОМАС/, Міжнародным савеце музеяў /ІКОМ/, Міжнародным савеце арганізатараў фестываляў фальклору /МСАФФ/, Міжнародным інстытуце тэатра /МІТ/, Міжнародным савеце музыкі /МСМ/, Міжнароднай асацыяцыі мастацкіх крытыкаў /МАМК/ і інш.

Цэнтральнае месца ў шматбаковым супрацоўніцтве Беларусі з краінамі Цэнтральнай і Заходняй Еўропы займала іх сумесная дзейнасць у Арганізацыі Аб'яднаных Нацый па пытаннях адукацыі, навукі і культуры /ЮНЕСКА/. Рэальны ўдзел Беларусі ў сусветнай гуманітарнай і культурнай прасторы звязаны з паўнаважнасцю актыўнасцю краіны ў ЮНЕСКА, з'яўляецца тым базісам, на якім з усімі падставамі можна будаваць усебаковае эканамічнае і палітычнае супрацоўніцтва з развітымі краінамі ў рамках шматбаковых адносін.

Канкрэтнымі пытаннямі ўдзелу Беларусі ў рабоце ЮНЕСКА займалася *Нацыянальная камісія па справах ЮНЕСКА* (створаная ў 1956 г.) і Пастаяннае прадстаўніцтва краіны пры ЮНЕСКА. Самае непасрэднае дачыненне да ўсёй праблематыкі, якая вырашаецца па лініі ЮНЕСКА, меў МЗС Рэспублікі Беларусь. У сістэме Міністэрства працаваў сакратарыят Нацыянальнай камісіі.

Беларусь з'яўлялася ўдзельніцай усіх канвенцый ЮНЕСКА у галіне культуры, што давала ёй права браць удзел ва ўсіх мерапрыемствах, якія праводзіліся ў рамках рэалізацыі гэтых канвенцый. Наша краіна прымала ўдзел у мерапрыемствах Арганізацыі, прымеркаваных да 100-годдзя кіно, прадставіла ў Сакратарыят інфармацыю аб архіўных кінаматэрыялах, якія маюць патрэбу ў захаванні. Вядомы беларускі кінарэжысёр Віктар Тураў быў уключаны ў склад сусветнага журы, аднак па прычынам фінансавага характару не прымаў удзелу ў пасяджэннях журы. З кастрычніка 1992 г. у Беларусі пачаў дзейнічаць Нацыянальны цэнтр Міжнароднага інстытута тэатра ЮНЕСКА [1, арк. 22-23].

З атрыманнем незалежнасці Беларусь упершыню змагла самастойна выступіць з прапановамі, якія дазволілі карыстацца *сродкамі з рэгулярнага бюджэту* Арганізацыі. Генеральная канферэнцыя ўхваліла гэтыя прапановы. Іх падтрымалі краіны з усіх геаграфічных рэгіёнаў, што з'явілася сведчаннем цікаўнасці сусветнай супольнасці да праблем, якія паставіла Беларусь. Шмат якія дэлегацыі асобна падкрэслівалі той факт, што прапанаваныя ёю рашэнні адпавядалі патрабаванням не толькі самой Беларусі, але перш за ўсё рэгіёну Цэнтральнай і Усходняй Еўропы, што асабліва віталася Арганізацыяй.

У 1990-я годы Рэспубліка Беларусь неаднаразова падавала ў ЮНЕСКА прапановы па разнастайным праектам у галіне культуры з мэтай атрымання матэрыяльнай дапамогі. Дзякуючы падтрымцы Арганізацыі быў падрыхтаваны і выдадзены другі том лексічнага атласа беларускіх дыялектных гаворак, праведзена міжнародная навуковая канферэнцыя "Славянскія культуры пасля другой сусветнай вайны", вывучаны традыцыйны беларускі касцюм і арнамент ў Чарнобыльскай зоне, набыты рэстаўрацыйныя матэрыялы для работ у Мірскім замку, арганізавана адраджэнне традыцыйных рамёстваў ў этнаграфічным парку "Дудуткі", перанесены запісы аўтэнтычнага фальклора з магнітафонных стужак на лазарныя дыскі.

Стала традыцыяй правядзенне ў дні сесій Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКА беларускай дэлегацыяй *нацыянальных вечарын*. У 1991 г. – з нагоды 100-годдзя з дня нараджэння М.Багдановіча, у 1993 г. – да 100-годдзя з дня нараджэння класіка беларускай літаратуры Максіма Гарэцкага. У Штаб-кватэры ЮНЕСКА ў 1994 г. прайшлі Дні беларускай культуры, у 1996 г. – выстава «Традыцыйнае мастацтва Палесся» (да 10-годдзя Чарнобыльскай катастрофы).

Аднак на шляху супрацоўніцтва з ЮНЕСКА былі пэўныя перашкоды. Так, да 1994 г. Беларусь *не выплачвала рэгулярны ўзнос* у Фонд сусветнай спадчыны, таму яна не магла прэтэндаваць на выбранне ў члены камітэта па культурнай спадчыне і атрымаць экспертную і матэрыяльную дапамогу з Фонду і з боку Камітэта. Вельмі мала інфармацыі аб Беларусі паступала ў Арганізацыю, слаба выкарыстоўваліся публікацыі ЮНЕСКА для прапаганды іміджа Беларусі праз артыкулы аб навуцы, культуры, адукацыі ў нашай краіне [2, арк. 309, 313]

6-8 верасня 1998 г. нашу краіну наведаў Генеральны дырэктар ЮНЕСКА Ф.Маёр. У ходзе візіту быў падпісаны Мемарандум аб супрацоўніцтве Рэспублікі Беларусь з ЮНЕСКА. Гэта дазволіла значна актывізаваць кантакты. У лютым 1999 г. быў створаны Нацыянальны камітэт ІКОМ (Міжнароднай рады музеяў). Нацыянальная камісія Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА на сваім пасяджэнні ў лютым 1999 г. прыняла рашэнне аб распрацоўцы Міністэрствам культуры і яго Камітэтам па ахове гісторыка-культурнай спадчыны дакументацыі па ўключэнні аднаго з архітэктурных помнікаў у Спіс сусветнай спадчыны ЮНЕСКА [3, арк. 24-25]. Аб плённасці кантактаў з гэтай міжнароднай арганізацыяй сведчаць рэгулярныя візіты ў нашу краіну генеральных дырэктараў ЮНЕСКА.

У вывучаемы перыяд Рэспубліка Беларусь прымала значныя намаганні па ўключэнню ў Спіс сусветнай спадчыны аб'ектаў, якія знаходзяцца на яе тэрыторыі. У 2000 г. Спіс папоўніўся Замкавым комплексам ў Міры, таксама архітэктурна-культурным комплексам роду Радзівілаў у Нясвіжы і геадэзічнай дугою Струвэ.

У красавіку 2007 г. у Мінску прайшла Міжнародная канферэнцыя "Канвенцыі ЮНЕСКА ў галіне аховы культурнай спадчыны і нацыянальнае заканадаўства дзяржаў-удзельніц СНД". На ёй былі разгледжаны праблемы гарманізацыі нацыянальнага заканадаўства ў вызначаным напрамку з фундаментальнымі прынцыпамі міжнароднага права і нарматыўнымі інструментамі ЮНЕСКА, выпрацаванымі для абароны культурных каштоўнасцей.

Пачынаючы з 16 верасня 1992 г., Рэспубліка Беларусь мела статус "спецыяльна запрошанай" дзяржавы ў рамках дзейнасці Парламенцкай Асамблеі Савета Еўропы. Дэлегацыя Вярхоўнага Савета Беларусі чатыры разы ў год прымала удзел у рабоце ПАСЕ. 12 сакавіка 1993 г. Рэспубліка Беларусь падала заяўку на ўступленне ў Савет Еўропы. У студзені 1997 г. Бюро ПАСЕ прыняло рашэнне аб прыпыненні статуса "спецыяльна запрошанага" у адносінах да Парламента Беларусі. У выніку быў таксама спынены разгляд заяўкі Рэспублікі Беларусь на ўступленне ў Савет Еўропы і замарожана двухбаковая праграма супрацоўніцтва.

У такой сітуацыі ўзаемадзеянне з Саветам Еўропы працягвала развівацца ў рамках шэрагу канвенцый, да якіх далучылася наша краіна. У першую чаргу – Еўрапейскай культурнай канвенцыі. Далучэнне Рэспублікі Беларусь да яе ў кастрычніку 1993 г. дазволіла атрымаць доступ да праграм еўрапейскага супрацоўніцтва ў галіне культуры, адукацыі, спорту, СМІ і інш. Савет Еўропы выдзяляў сродкі на стажыроўкі, кансультацыі, правядзенне міжнародных семінараў, канферэнцый і г.д. За няпоўныя 5 гадоў /09.1992 – 12.1996 г./ больш 300 прадстаўнікоў разнастайных галін улады Беларусі (сярод іх і прадстаўнікі ўстаноў культуры) прымалі ўдзел у канферэнцыях, семінарах, стажыроўках, арганізаваных у рамках СЕ. [4, 170]

Найбольшую цікаўнасць выклікаў міжнародны семінар-прадстаўленне праграмы «Культурныя шляхі праз Беларусь» з удзелам кіраўніка праграмы Савета Еўропы Дамініка Ранконі (09.1995 г., Полацк); арганізаваны Міністэрствам культуры і друку Рэспублікі Беларусь, Саветам культурных ініцыятыў і Полацкім гарвыканкам.

З Саветам Еўропы ў справе ўдасканалення заканадаўчай базы Беларусі ў сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны плённа супрацоўнічала Дзяржаўная інспекцыя Рэспублікі Беларусь па ахове гісторыка-культурнай спадчыны.

У 1999 г. пад старшынствам міністра культуры быў створаны Кіруючы камітэт па супрацоўніцтву паміж Рэспублікай Беларусь і Саветам Еўропы ў галіне культурнай спадчыны. На першым пасяджэнні камітэта ў ліпені 1999 г. быў разгледжаны план мерапрыемстваў па правядзенню ў нашай краіне кампаніі "Еўропа – агульная спадчына". Было вырашана далучыцца да трансгранічных праектаў Савета Еўропы "Асноўныя рэлігійныя месцы", "Міжнародны відэаконкурс", праектаў "Еўрапейская асацыяцыя гістарычных гарадоў", "Міжнародны фотаконкурс", "Панарама еўрапейскай музычнай спадчыны", "Кіно і еўрапейская спадчына". "Сталіцы, што чакаюць свайго адкрыцця" [5, арк. 194-195].

Па запрашэнні кіраўніцтва Дэпартаменту культуры і культурнай спадчыны Савета Еўропы прадстаўнікі Міністэрства культуры ў 2002 г. ўдзельнічалі ў цырымоніі адкрыцця Еўрапейскіх дзён спадчыны ў г. Боне і г. Эсэнэ (Германія), у сустрэчы груп каардынатораў Еўрапейскіх дзён спадчыны ў г. Страсбургу (Францыя) [6, 35].

З чэрвеня 1994 г. Рэспубліка Беларусь з'яўлялася асацыяваным, а з чэрвеня 1996 г. паўнапраўным членам рэгіянальнага аб'яднання Цэнтральна-Еўрапейская

Ініцыятыва (ЦЕІ), створанага ў 1989 г. краінамі дунайска-адрыятычнага субрэгіёна з мэтай пашырэння эканамічнага, культурнага і палітычнага супрацоўніцтва дзяржаў Цэнтральна-Еўрапейскага рэгіёна. У 1996 г. ў склад ЦЕІ ўваходзіла 15 дзяржаў. Ніякіх уступных ці членскіх узносаў ад дзяржаў не патрабуецца. Кожная краіна несла і нясе выдаткі толькі ў тых галінах супрацоўніцтва і па тым канкрэтным праектам, у якіх яна зацікаўлена.

У рамках ЦЕІ на канец 1996 г. дзейнічала 16 рабочых груп па больш як 120 праектам. Сярод іх – група па культуры (краіна-старшыня – Славакія).

Неабходна адзначыць, што за час свайго ўдзелу ў рабоце Цэнтральна-Еўрапейскай Ініцыятывы Рэспубліка Беларусь не выступіла з праектам якога-небудзь мерапрыемства ў разнастайных галінах супрацоўніцтва. Хаця не выклікае сумнення, што актывізацыя ўдзелу ў рабоце гэтай арганізацыі дазволіла бы наладжванню больш гібкай і прагматычнай рэгіянальнай кааперацыі ў правядзенні дадатковага мосту з ЕС пры садзейнічанні такіх краін-удзельніц, як Італія і Аўстрыя.

У вывучаемы перыяд плённа развівалася культурнае супрацоўніцтва ў рамках СНД. У 1995 г. быў створаны Савет па культурнаму супрацоўніцтву дзяржаў-членаў СНД. У мэтах актывізацыі работы Савета рашэннем XVIII пасяджэння ў 2003 г. быў павышаны статус прадстаўніцтва ў ім да ўзроўню міністраў культуры. Базавым дакументам міждзяржаўнага супрацоўніцтва ў галіне культуры з'яўлялася Пагадненне аб супрацоўніцтве ў галіне культуры, падпісанае 15 мая 1992 г. галамі ўрадаў дзяржаў-членаў СНД. Адметнымі падзеямі ў рамках супрацоўніцтва сталі два кангрэса дзяржаў культуры і мастацтва дзяржаў-членаў Садружнасці ў 1996 і 2004 гг.

З мэтай уніфікацыі розных відаў культурнай дзейнасці Міжпарламенцкая Асамблея СНД прыняла мадэльныя законы “Аб культуры”, “Аб дзяржаўных музеях-запаведніках”, “Аб аб'ектах культурнай спадчыны”, “Аб творчых работніках і творчых саюзах”.

У мэтах развіцця культурных сувязей Беларусь удзельнічае ў працы шасці рабочых груп: па пытаннях народнай мастацкай творчасці, па развіццю Дэльфійскага руху, распрацоўцы комплексу мерапрыемстваў па рэалізацыі шматбаковых пагадненняў аб культурным супрацоўніцтве, вывучэнню і параўнаўчаму аналізу заканадаўчага забеспячэння культуры краін-членаў, па культурнай палітыцы, навукова-метадычнаму супрацоўніцтву ў галіне мастацкай творчасці. У сакавіку 2006 г. Беларусь падпісала Пагадненне аб гуманітарным супрацоўніцтве дзяржаў-членаў СНД і выступіла сузаснавальніцай Міждзяржаўнага фонду гуманітарнага супрацоўніцтва. Дзейнасць Фонду ажыццяўлялася на падставе Рамачнай стратэгіі да 2013 г.

Адметным стала правядзенне ў Мінску ў кастрычніку 2008 г. маладзёжных Дэльфійскіх гульняў, удзел у якіх прынялі музыканты, спевакі, танцоры, артысты цырку, мастакі, фатографы, дызайнеры, ды-дзі.

Як найбольш перспектыўная форма супрацоўніцтва ў рамках СНД з'яўляліся сумесныя мерапрыемствы. Сярод іх такія праводзімыя на Беларусі, як кінафестываль “Лістапад” (Мінск), музычны фестываль “Залаты шлягер” (Магілёў).

У 2006 г. – міністр культуры прыняў удзел у рабоце XX і XXI пасяджэнняў Савета па культурнаму супрацоўніцтву краін-удзельніц СНД. На XXI пасяджэнні ажыўленую дыскусію выклікала пытанне аб навукова-метадычным супрацоўніцтве ў галіне мастацкай адукацыі ў рамках СНД. Міністр культуры Беларусі прайнфармаваў членаў Савета аб сістэме бесперапыннай мастацкай адукацыі ў нашай краіне і ўнёс канкрэтныя прапановы па праблемах навукова-метадычнага супрацоўніцтва ў галіне

мастацкай адукацыі ў рамках СНД. У прыватнасці, былі ўнесены прапановы аб стварэнні міждзяржаўнай рабочай групы па ўзаемадзеянні ў галіне мастацкай адукацыі, аб распрацоўцы міждзяржаўных праграм развіцця сістэмы мастацкай адукацыі ў дзяржавах СНД, аб вызначэнні каардынующых цэнтраў па рэалізацыі дадзенай праграмы, аб стварэнні адзінай інфармацыйнай сістэмы па пытаннях мастацкай адукацыі у дзяржавах СНД [7, 163-164].

На працягу 2006 г. прадстаўнікі Міністэрства культуры Беларусі прымалі непасрэдна ўдзел у пасяджэнні рабочай групы па культурнай палітыцы дзяржаў-удзельніц СНД і рабочай групы па вывучэнні і параўнальным аналізе заканадаўчага забеспячэння культуры дзяржаў-удзельніц СНД [7, 164].

Аднак нельга гаварыць аб тым, што культурнае супрацоўніцтва ў рамках СНД развівалася без перашкод. Значнай праблемай, якую нарадзіў развал СССР, было вяртанне культурных каштоўнасцей. Першым крокам на шляху яе вырашэння стала падпісанне 14 лютага 1992 г. краінамі-удзельніцамі СНД Пагаднення аб вяртанні культурных і гістарычных каштоўнасцей дзяржавам іх паходжання [8]. Яно было накіравана на пошук і вызначэнне канкрэтных катэгорый культурных каштоўнасцей, якія належалі адной дзяржаве і знаходзіліся ў другой дзяржаве Садружнасці, для далейшага вяртання ў краіну паходжання. На жаль, праз некалькі дзён пасля падпісання – 19 лютага – пастаовай Вяроўнага Савета Расійскай Федэрацыі яно было прыпынена на тэрыторыі гэтай краіны. А ў 1995 г. – дэнансавана як неадпавядаючае заканадаўству Расіі [9, 158].

Дэкларатыўнымі заставаліся таксама палажэнні аб рэстытуцыі артыкулу 3 Пагаднення аб супрацоўніцтве краін-удзельніц СНГ ў галіне культуры ад 15 мая 1992 г. У прыватнасці, так і не была створана Міждзяржаўная экспертная камісія СНД для разгляду пытанняў і падрыхтоўкі рэкамендацый па рэстытуцыі культурна-мастацкіх каштоўнасцей.

У вывучаемы перыяд адбылося станаўленне і актывізацыя рэгіянальнага супрацоўніцтва. У 1995 г. кіраўніцтва Гродзенскага аблвыканкама заключыла пагадненне аб развіцці прыгранічных гаспадарчых і культурных сувязей з уладамі Сувалькаўскага (люты 1995 г.) і Беластоцкага (сакавік 1996 г.) ваяводстваў. У сакавіку 1996 г. было падпісана Пагадненне паміж упраўленнем культуры Гродзенскага аблвыканкама і аддзелам культуры, спорту і турызму ваяводскай управы ў Беластоку аб культурным супрацоўніцтве на 1996-1998 гг. У 1997 г. быў заключаны дагавор аб культурнай дзейнасці паміж Брэсцкай вобласцю і Бельска-Падляскім ваяводствам. У другой палове 1990-х былі падпісаны пагадненні аб супрацоўніцтве паміж Мінскай і Русенскай абласцямі, паміж Магілёвам і Габравам, іншымі рэгіёнамі Беларусі і Балгарыі.

Пашырэнне магчымасцей адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак у сферы міжнароднага супрацоўніцтва былі заканадаўча замацаваны ў Законе Рэспублікі Беларусь "Аб мясцовым кіраванні і самакіраванні" (люты 1991 г.). У новай рэдакцыі Закона ад 10 студзеня 2000 г. было зафіксавана права органаў улады ўдзельнічаць ў стварэнні сумесных з замежнымі партнёрамі навуковых, культурных, турыстычных, фізкультурна-аздараўленчых, рэабілітацыйных цэнтраў, іншых арганізацый. [10]

У вывучаемы перыяд Віцебская вобласць цесна супрацоўнічала са Смаленскай і Пскоўскай абласцямі Расіі, з рэгіёнамі Латвіі, Літвы. Брэсцкая вобласць – з Чарнігаўскай вобласцю Украіны, з упраўленнем культуры Заходняй адміністрацыйнай акругі г. Масквы.

Трывалымі былі культурныя кантакты паміж установамі культуры Гродзенскай і Брэсцкай абласцей і Беларуска-беларуска-культурным таварыствам у Польшчы.

Новыя магчымасці культурнага супрацоўніцтва прадставіліся з стварэннем еўрарэгіёнаў: Браслаўскі, Верхнядзвінскі, Міёрскі, Пастаўскі і Глыбоцкі раёны актыўна развівалі культурнае супрацоўніцтва з памежнымі раёнамі Літвы і Латвіі ў рамках еўрарэгіёна "Азёрны край" (створаны ў 1999 г.). Асноўнымі культурнымі праектамі, якія рэалізаваліся ў рамках еўрарэгіёна, былі менеджмент і маркетынг сельскага турызму і штогадовы фестываль народнай творчасці "Дзвіна-Даўгава-Двіна".

Трансгранічны экалагічны і культурны турызм з'яўляўся адным з напрамкаў дзейнасці еўрарэгіёнаў "Буг" (створаны ў 1995 г., з беларускага боку ўваходзіла Брэсцкая вобласць), "Нёман" (1997 г., Гродзенская вобл.) і "Белавежская пушча" (2002 г., Камянецкі, Пружанскі, Свіслацкі раёны).

Супрацоўніцтва Беларусі і рэгіёнаў Расійскай Федэрацыі было закладзена ў 1998 г., калі Савет Міністраў прыняў спецыяльную пастанову аб пашырэнні культурных сувязей з рэгіёнамі Расійскай Федэрацыі [11, арк. 210-211]. Яно грунтавалася на міжуродавым Пагадненні аб супрацоўніцтве ў галіне культуры, адукацыі і навукі, заключаным 21 лютага 1995 г. Культурнае супрацоўніцтва ў 1999-2000 гг. адбывалася ў рамках выкання міжведамаснай Рабочай праграмы аб сумеснай дзейнасці ў галіне кінематаграфіі і відэамастацтва.

Толькі на працягу 1997-1998 гг. Міністэрствам культуры былі ўсталяваны кантакты з Новасібірскай, Яраслаўскай, Пскоўскай, Арэнбургскай, Мурманскай, Разанскай, Ліпецкай абласцямі, з Краснадарскім, Приморскім і Стаўрапольскім краямі, Рэспублікай Комі [12, арк. 67-68].

У 2006 г. пад лозунгам "Крокі насустрач" ва ўсіх абласцях Беларусі, за выключэннем Віцебскай, прайшлі Дні культуры: Стаўрапольскага і Краснадарскага краёў, Калінінградскай, Яраслаўскай, Новасібірскай і Святрдлоўскай абласцей.

Прыкладам міжрэгіянальнага супрацоўніцтва з'яўляецца развіццё сувязей паміж Мінскам, Гродна, Магілёвам і Масквой ў тэатральнай сферы. У 2006 г. у Маскве прайшлі гастролі Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Я.Купалы, Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М.Горкага, Беларускага рэспубліканскага тэатра юнага глядача, Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, Гродзенскага абласнога тэатра лялек, творчых калектываў Магілёўскай вобласці. У Беларусі – гастролі МХАТ імя Горкага, Цэнтральнага тэатра Расійскай Арміі, Маскоўскага тэатра імя Ярмалавай.

Такім чынам, у вывучаемы перыяд незалежная Рэспубліка Беларусь змагла не толькі захаваць, але і пашырыць міжнароднае супрацоўніцтва праз міжуродавыя ўстановы, дзейнасць якіх закранае сферу культуры.

Былі закладзены асновы «беларускай школы» супрацоўніцтва з ЮНЕСКА. Беларусь атрымала магчымасць самастойна ўдзельнічаць у важнейшых міжнародных праграмах Арганізацыі, наладжваць у яе рамках двухбаковае супрацоўніцтва з краінамі свету, у першую чаргу Цэнтральнай і Заходняй Еўропы.

Адначасова на шляху супрацоўніцтва з ЮНЕСКА былі пэўныя перашкоды. Больш разнастайнаму ўдзелу ў рабоце Камітэтаў Арганізацыі, выкарыстанню дапамогі з яе Фондаў перашкаджала запазычанасць па рэгулярным узносам з боку нашай краіны. Свой адбітак на характар адносін з ЮНЕСКА наклала адсутнасць належнай

забяспечанасці нашай дэлегацыі на сесіях Генеральнай Асамблеі ўказаннямі і рэкамендацыямі МЗС.

Культурнае супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь з такой рэгіянальнай арганізацыяй, як Савет Еўропы, ў вывучаемы перыяд адбывалася ў рамках шэрагу канвенцый, да якіх далучылася наша краіна. У першую чаргу – Еўрапейскай культурнай канвенцыі. Неабходна адзначыць праяўленую зацікаўленасць з боку Савета Еўропы да нашай краіны праз наладжванне фінансавання ўдзелу прадстаўнікоў Беларусі ў праграмах еўрапейскага супольніцтва, правядзення семінараў, прысвечаных культурнай тэматыцы, на тэрыторыі нашай краіны. Пэўную кампенсацыю парушаным культурным сувязям, існаваўшым у рамках СССР, прынесла супрацоўніцтва ў рамках СНД.

На жаль, Беларусь не здолела выкарыстаць магчымасці ўдзелу ў Цэнтральна-Еўрапейскай Ініцыятыве для ўмацавання культурных сувязей. З сярэдзіны 1990-х гадоў пачаўся працэс наладжвання трансгранічнага супрацоўніцтва. Значную трываласць яму надалі як заключаныя пагадненні паміж органамі ўлады, так і стварэнне еўрарэгіёнаў.

ЛІТАРАТУРА

1. Архіў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь (далей – архіў МК). Ф. 974. воп. 4. спр. 10. Перапіска з саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь аб заснаванні Беларускага нацыянальнага цэнтра міжнароднага інстытута тэатра ЮНЕСКА, перайменаванні Мінскага інстытута культуры ў Нацыянальны ўніверсітэт культуры Беларусі, стварэнні Нацыянальнай акадэміі мастацтваў і інш. пытаннях.

2. Архіў МК. Воп. 4, спр. 71. Дакументы аб прыняцці палажэння аб дзяржаўным фондзе каштоўных металаў і камянёў, стварэнні Слаўгарадскага краязнаўчага музея, праекце палажэння аб Міністэрстве культуры і друку Рэспублікі Беларусь і іншым пытанням (праекты, пастановы, інфармацыі, перапіска і інш.).

3. Архіў МК. В.4, спр.289. Даручэнні Прэзідэнта. Нацыянальнага сходу. Адміністрацыі Прэзідэнта. Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь, рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання і дакументы аб іх выкананні.

4. Дрозд Наталья. Совет Европы и Беларусь: проблемы и перспективы // Беларуская думка. – 1996. – №10. – С.167-176.

5. Архіў МК. Воп. 4., спр. 293. Даручэнні Прэзідэнта, Нацыянальнага сходу, Адміністрацыі Прэзідэнта, Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь, рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання і дакументы аб іх выкананні.

6. Беларуская культуры сёння: гадавы агляд, 2002 / уклад. і навук. рэд. У.П.Скараходаў. – Мінск: БелДІПК, 2003. – 208 с.

7. Беларуская культура сёння: гадавы агляд, 2006 / уклад. і навук. рэд. І.Б. Багачова. – Мінск: БелДІПК, 2007. – 240 с.

8. Соглашение о возвращении культурных и исторических ценностей государствам их происхождения, 14.02.1992 г. // Содружество: информ. вестник Совета глав государств и Совета глав правительств СНГ. – 1992. – № 2. – С. 58–59.

9. Ушакова, Т. Правопреемство Республики Беларусь в отношении государственных архивов // Правовые аспекты реституции культурных ценностей: теория и практика: материалы науч.-практ. симпозиума / Редкол.: Л. И. Лозенко [и др.]. Киев, 1997. – С. 156-160.

10. О местном управлении и самоуправлении в Республике Беларусь: Закон Республики Беларусь, 20 февраля 1991 г. В ред. Закона от 10 января 2000 г. // Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь. 2000. № 8, 2/137.

11. Архіў МК. В: 4, спр. 228. Даручэнні Прэзідэнта, Нацыянальнага сходу, Адміністрацыі Прэзідэнта, Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь, рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання і дакументы аб іх выкананні.

12. Архіў МК. Воп. 4, спр. 287. Даручэнні Прэзідэнта, Нацыянальнага сходу, Адміністрацыі Прэзідэнта, Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь, рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання і дакументы аб іх выкананні.

ФЕНОМЕН ГЛОБАЛИЗАЦИИ В ВЕК НАУКИ И ТЕХНОЛОГИЙ

А.А. Лазаревич

Институт философии НАН Беларуси, г. Минск, Беларусь

В задачу данной статьи входит рассмотрение науки и ее технологических приложений в качестве объективных факторов современной глобальной динамики. Такая постановка вопроса связана с тем, что формируемое информационное общество, называемое также обществом знания, детерминирует интенсивные коммуникационные процессы, основанные на трансляции и социализации научной информации (научного знания). Кроме этого, коммуникация в самой науке кардинально меняет свою структуру, дистанцируясь от локальных и узкокорпоративных отношений и постепенно приближаясь к отношениям глобальным, как в количественном, так и в сущностном значении.

Исследовательская практика не лишена специальных разработок в области типологии, форм, свойств и других характеристик научной коммуникации. Поэтому подчеркнем, что данная модель социальной коммуникации является необходимым условием обоснования знания, перевода его из индивидуальных смыслов и значений в общенаучные и социальные. То есть коммуникативный принцип обоснования и социализации знания выступает предпосылкой глобализации непосредственно самой науки.

Научная истина – это универсальная ценность, которая разделяется научным сообществом и обществом в целом вне зависимости от географических, национальных, культурных границ. Применительно к конкретной научной дискуссии это может быть подтверждено следующим высказыванием К. Поппера: «Те, кто принимает участие в плодотворном критическом обсуждении некоторой проблемы, часто опираются, хотя и бессознательно, на две вещи: на признание всеми участниками дискуссии общей цели – достижение истины или по крайней мере приближение к истине – и на значительный объем общепризнанного исходного знания (background knowledge)» [1, с. 359-360].

С другой стороны, если учесть стремительную экспансию научно-технического прогресса фактически на все сферы жизнедеятельности общества, следует предположить, что данная экспансия вполне тождественна феномену глобализации как по своим масштабным проявлениям, так и по характеру универсализации и унификации результатов ее воздействия. Отсюда, кстати, напрашивается следующий вопрос: можно ли в категорично негативных цветах, свойственных чаще всего субъективному восприятию, характеризовать процессы глобализации? Естественно, нет. Дискуссия в